

Handläggare
Helena Malmgård
Telefon: 08-508 24 404

Till
Skärholms stadsdelsnämnd

Förslag till reviderade riktlinjer för familjehemsvård av barn och ungdomar

*Svar på remiss från Kommunstyrelsen om förslag till re-
viderade riktlinjer för familjehemsvård av barn och ung-
domar*

Förvaltningens förslag till beslut

- 1 Som svar på remissen ”Förslag till reviderade riktlinjer för familjehemsvård av barn och ungdomar” hänvisas till vad som sagts i förvaltningens tjänsteutlåtande.
- 2 Tjänsteutlåtandet skickas till Kommunstyrelsen, Rotel VII, KF/KS kansli, Stadshuset, 105 35 Stockholm

Kerstin Sandström
Stadsdelsdirektör

Lena Thorson
Avdelningschef

Sammanfattning

Familjehemsvården har under senare år varit föremål för granskning och flera nationella utredningar. Ny lagstiftning på området gäller från den 1 januari 2013. I förslaget till nya riktlinjer för familjehemsvård av barn och ungdomar finns förtydliganden gällande lagstiftningen, bland annat hur socialtjänsten ska arbeta för att säkerställa barns rätt till information och delaktighet samt en trygg och säker vård som gagnar barns utveckling.

Förvaltningen är i huvudsak positiv till förslaget till nya riktlinjer, men önskar några mindre förtydliganden. Förvaltningen ser fortfarande ett problem med att i praktiken genomföra kravet på utbildning och godkännande av alla familjehem innan barnet flyttar in. Förvaltningen vill betona att den kvalitetssäkring av vården som förslaget innebär kräver mer resurser.

Bakgrund

Kommunstyrelsen i Stockholms stad har remitterat förslaget till reviderade riktlinjer för familjevård av barn och ungdomar till stadsdelsnämnden.

De gällande riktlinjerna för familjehemsvården antogs år 2004. Riktlinjerna i Stockholms stad har varit föremål för revision under de senaste två åren, till följd av de granskningar och nationella utredningar som genomförts gällande familjehemsvården de senaste åren samt de lagändringar gällande familjevården som gäller sedan den 1 januari 2013. Stadsdelsnämnden lämnade synpunkter i en tidigare remissomgång år 2011.

Ärendet

Förändringarna i lagstiftningen från den 1 januari 2013 har vävts in i de nya riktlinjerna. Det gäller exempelvis det förstärkta barnperspektivet; vikten av att lyssna på och informera barnen utifrån deras ålder och mognad samt kravet att dokumentera hur så har skett. Det gäller också kravet på att bedöma långsiktigheten i vården samt överväga alternativ som adoption eller vårdnadsöverflyttning med hänsyn till barnets behov av stabilitet. Kravet på att nämnden har rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden i vården lyfts också fram.

Socialtjänsten ska enligt lagen noga följa vården och försäkra sig om att de placerade barnen kommer till tals. I riktlinjerna föreslås att barnets socialsekreterare ska träffa barnet minst fyra gånger per år och noga dokumentera samtalen.

Vad som krävs för uppdraget som familjehem och vilken information som bör ges till dem som är intresserade av ett uppdrag har förtydligats. Ett förslag i riktlinjerna är att alla familjehem ska ha genomgått grundutbildning innan de godkänns som familjehem och barnet flyttar in. En förstärkt tillsyn av familjehemmen föreslås också, bland annat genom en möjlighet att göra oanmälda hembesök. Samtidigt betonas vikten av att socialtjänsten ger familjehemmen stöd, utifrån den nya lagstiftningens krav.

Behovet av samverkan mellan socialtjänst och skola betonas, samt att socialtjänsten behöver ställa krav på skolhuvudmännen gällande de placerade barnens utbildning, vilket har starkt stöd i forskningen.

I förslaget används det tredelade föräldraskapet som modell för familjehemsplaceringar, med vilket avses en samverkan mellan socialtjänst, familjehem och biologiska föräldrar för barnets bästa. Socialtjänsten ska arbeta för att erbjuda föräldrar insatser som kan förändra deras möjligheter att själva ta hand om sitt barn. Socialtjänsten ska stötta föräldrarna att genomföra ett umgänge som är bra för barnet och familjehemsföräldrarna ska bidra till att möjliggöra umgänget. Det understryks att stödet till föräldrarna vid behov även kan vara ekonomiskt och att ansvaret för det faller på placerande nämnd.

Förslaget lyfter fram möjligheten för placeringskommunen att erbjuda barn och unga lämplig eftervård efter avslutad placering i familjehem.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid enheten för barn, ungdom och familjevård, avdelningen för socialtjänst.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen anser att förslaget till reviderade riktlinjer för familjevård för barn och unga innehåller viktiga förändringar när det gäller att lyfta fram barns rättigheter och perspektiv. Det gäller rätten till delaktighet, stabilitet, utökad antal besök från socialtjänsten, möjligheten till oanmälda hembesök i familjehemmet, uppföljning av skolgång och hälsovård samt rätt till eftervård. Det kan bidra till ökad kvalitet i vården.

Förvaltningen är positiv till att barn med annan religion och etnicitet lyfts fram på flera ställen i förslaget. Socialtjänstens skyldighet att understödja barnens språkutveckling samt kontakt med och kunskap om sitt ursprung betonas. Förvaltningen skulle vilja tillägga att det är viktigt att ta hänsyn till vårdnadshavarnas grundläggande värderingar (s. 14) inte bara när det gäller val av placering, utan även när det gäller exempelvis val av förskola/skola och fritidssysselsättningar.

Det föreslås att alla familjehem ska vara utredda, bedömda lämpliga och utbildade innan barnet flyttar in hos dem (s. 16 och 19). Förvaltningen anser att det är en god ambition och lämpligt i de flesta ärenden. Förvaltningen vill dock samtidigt påtala att det i ett antal ärenden inte kommer vara genomförbart, då exempelvis många ensamkommande flyktingbarn re-

dan befinner sig hos de närstående som framstår som det lämpligaste familjehemsalternativet. För att inte bygga in ett regelmässigt brott mot riktlinjerna föreslår förvaltningen därför att den tidigare formuleringen, med ordet bör, behålls.

Något som förvaltningen tycker bör förtydligas i informationen om vad det innebär att åta sig ett uppdrag som familjehem (s. 17) är riktlinjerna gällande ekonomisk ersättning. Det bör blivande familjehem få möjlighet att ta ställning till innan utredningen startar.

Förslaget till reviderade riktlinjer ger en god definition av stöd och handledning (s. 21), men längre ned på samma sida nämns att familjevårdsinspektörernas handledning av familjehemmen är ett tillfälle att kontrollera att familjehemmen följer vårdplanen och har behövlig kompetens för sitt uppdrag. Förvaltningen vill betona handledningens funktion som *kompetensutveckling*, inte som kontrollsituation. Familjehem som är beredda att ta emot handledning och i den blotta svårigheter de har med uppdraget uppfattas i högre utsträckning beredda att utvecklas och höja sin kompetens för uppdraget än familjehem som i erbjuden handledning visar liten benägenhet att tala om problem. Handledning är också en möjlighet till den typen av samtal som förebygger eller minskar konsekvenserna av missförhållanden i familjehemmen.

Inom området skola/utbildning (s. 31) är det även viktigt att följa upp barnens möjlighet till en stimulerande fritid med lek och aktiviteter. Viktig bearbetning av tidigare upplevelser sker i mindre barns lek, och fritidsaktiviteter kan vara betydelsefulla för att utveckla självförtroende och självkänsla.

Behov av ökade resurser

Förvaltningen uppmärksammar att vissa av förslagen i de reviderade riktlinjerna medför ökade kostnader och behov av förändrade rutiner. Det kommer att behövas mer resurser för att kunna träffa alla placerade barn fyra gånger per år. Om uppföljningen ska fylla den funktion som det är tänkt måste det också finnas möjligheter att åtgärda eventuella bekymmer som framkommer. Idag sker en prioritering av antalet möten utifrån en behovsbedömning som gör att vissa välfungerande placeringar bara följs upp en gång i halvåret medan andra placeringar redan idag följs upp oftare än fyra gånger per år av olika skäl. Samtidigt kan handläggarna se vinster med tätare

uppföljning i alla ärenden, eftersom det ger större möjligheter att påverka vården i önskad riktning.

Ett annat utvecklingsområde som kräver mer resurser är rimliga eftervårdsinsatser till de barn och unga som är i behov av det. Barn som vuxit upp i familjehem och i någon mån är ”socialtjänstens barn” har sämre möjligheter att få stöd av sin uppväxtfamilj och avkrävs därmed större förmåga att tidigt klara sig själva, än majoriteten barn i Sverige.